

Aquesta vegada ha de ser diferent

Josep Reyner, economista. Membre de la sectorial d'Economia de l'ANC.

(Article publicat al diari digital El Món el 12 d'abril de 2020)

«Les mesures sanitàries que el «Gobierno» s'ha vist obligat a adoptar agreujaran l'altra crisi que ha comportat la pandèmia de Covid-19: la crisi econòmica.»

Hi ha molt a dir encara sobre el grau d'encert o desencert en la gestió de la crisi sanitària de la Covid-19, i estic segur que altres ho faran millor. Però és segur que ser el tercer país del món en nombre absolut de morts (amb sospites fonamentades d'estar infravalorats) i el primer amb més morts per habitant exigeix molta reflexió i alguna assumpció de responsabilitats. Però més enllà de la crisi sanitària, hem d'assumir que les mesures sanitàries que el «Gobierno» s'ha vist obligat a adoptar agreujaran l'altra crisi que ha comportat la Covid-19: la crisi econòmica. Efectivament, el mateix Pedro Sánchez quantificava l'impacte econòmic de les mesures ja adoptades en prop de 130.000 milions d'euros. Una bona part d'aquests diners es convertirà en més deute públic amb el pas dels mesos i, a més, s'hauran de prendre noves mesures. I, recordem-ho, la tornada a la normalitat mai podrà ser absoluta mentre no hi hagi un remei o una vacuna. Alguns sectors quedaran tocats per molt de temps, com tots els relacionats amb el turisme i la mobilitat en general.

No hi ha previsions oficials encara, però la cruesa de les dades conegudes fins el març —atur registrat, caiguda de l'afiliació i baixes de Codis de Comptes de Cotització (CCCs) a la Seguretat Social, Expedients de Regulació Temporal d'Ocupació (ERTOs) sol·licitats, etc.— i la major part de les institucions privades suggereixen que, en el millor dels escenaris, les caigudes d'ocupació estant sent duríssimes; el Producte Interior Brut (PIB) de tot l'any 2020 pot caure pel cap baix un 5% i el deute públic pot passar del 95,5% del PIB en què va tancar el 2019 a més del 110% a final del 2020. I això sent optimistes i esperant que el tercer i quart trimestre del 2020 siguin ja de recuperació i que el 2021 sigui un any "normal". La crisi de la Covid-19, sens dubte, agreujarà els problemes estructurals que ja patia l'economia espanyola: dèficit i deute públic, precarització i dualitat del mercat de treball, desigualtat social, feblesa del teixit productiu de les petites i mitjanes empreses (PIMEs) i autònoms, poder d'oligopolis i monopolis professionals...

L'ajut europeu permetrà alleugerir el retorn del deute i el seu cost, però no deixarà de ser un deute que s'ha de tornar. No hi ha hagut «coronabons». I no siguem ingenus, la solidaritat europea no és gratis i quan passi la crisi sanitària els cargols es collaran: o els exigiran les institucions europees o els exigiran els mercats de capitals. Ningú pot pretendre endeutar-se per sobre del 110% del PIB i un dèficit públic incontrolat si no fa explícit un programa molt estricte d'ajustos i, vista la trajectòria històrica d'incompliments, probablement supervisat per autoritats internacionals.

Però, abans de res, que ningú es confongui. Ajustos no vol dir necessàriament retallades. I en tot cas, si s'haguessin de fer haurien d'estar molt ben pensades i repartides. Fem una mica de memòria: l'ajust principal que es demanava al 2012 a Espanya era la correcció del dèficit públic, però la Unió Europea (UE) no deia res sobre com assolir-lo. Fou el Partit Popular el que va decidir fer recaure el pes d'aquest ajust sobre les classes mitjanes i baixes assalariades (via augments d'IRPF i IVA) i sobre la despesa en serveis públics fonamentals, bàsicament gestionats per les Comunitats Autònomes i dirigits especialment a la gran majoria de la població. Les elits dirigents en varen sortir molt ben lliurades. Ningú els va exigir la seva contribució. I això no és fruit d'una casualitat, sinó d'un seguit de decisions premeditades i gens casuals, i molt coherents amb la història econòmica espanyola.

També és just recordar que la UE exigia, i encara exigeix, reformes estructurals dirigides precisament a evitar el poder excessiu de determinats sectors socials. En són exemples els canvis exigits en matèria de contractació pública i una estricta avaluació de la inversió pública, conscient del malbaratament que s'ha produït al país, la dualitat i precarietat en el mercat de treball –ja comentades–, la manca d'inversió en innovació i desenvolupament, el fracàs escolar i els resultats educatius en general, els privilegis d'alguns col·lectius professionals (advocats, arquitectes, farmacèutics...), el retard en les connexions ferroviàries de mercaderies o en la integració elèctrica amb la UE i moltes altres. I encara trobaríem a faltar, tampoc casualment, les reformes necessàries per reduir el poder de mercat dels grans oligopolis que controlen els grans sectors regulats de l'economia (banca, energia, telecomunicacions...) i entre ells el mercat de respiradors controlat per quatre conglomerats (Jonathan Tepper). Totes aquestes mesures s'han anat endarrerint, es procura que vagin caient en l'oblit o simplement s'ignoren.

En poc temps és tornarà a viure la tessitura de com es farà front als ajustos. I novament, la temptació de les elits dirigents serà fer caure el pes sobre els de sempre per no haver-lo d'assumir ells, tal com es va fer en l'anterior crisi.

No només seria injust, sinó també perillós perquè el conformisme social té un límit i és possible que aquesta vegada se superi. Aquesta vegada les mesures d'ajust que s'adoptin han de ser diferents. A veure qui imposa ara retallades sobre la despesa sanitària o l'educació. Els impostos progressius sobre grans fortunes, o el de successions, o el de beneficis extraordinaris d'empreses monopolístiques, la fi del tractament privilegiat de les rendes del capital són exemples del que ha de ser el disseny del finançament de tot el que vindrà. La persecució eficaç del frau i de l'elusió fiscal ha de presentar resultats tangibles sense excuses. No pot ser que tinguem una pressió fiscal per sota dels països europeus amb uns tipus impositius nominals superiors. Així no pot continuar. Si això no canvia, no es pot esperar cap solidaritat interna ni externa a l'hora d'assumir els costos.

Com tampoc pot continuar igual la forma d'afrontar institucionalment la crisi. Cap país del nostre entorn ha suspès les competències de les seves regions. Encara que la força dels fets hagi fet que alguna d'aquestes competències suspeses hagin quedat en paper mullat, com la centralització dels subministraments sanitaris que ràpidament s'han hagut d'embeinar. En el país "más descentralizado del mundo", en lloc de cercar la forma de treballar coordinadament s'ha imposat un acte d'autoritat que després s'ha demostrat manifestament ineficient. ¿No hauria estat millor establir un marc de mínims i permetre que les autoritats regionals el moduessin segons la seva situació? Hauria passat res greu si al principi de la crisi s'hagués confinat Madrid o La Rioja? I després potser també Catalunya, com feia setmanes que ho demanava el president Torra? Però no, s'ha volgut deixar clar qui manava, no fos cas que algú ho gestionés millor.

El Govern espanyol s'amagarà sota les crides a la unitat i la lleialtat a la recerca d'uns difosos i impossibles Pactes de la Moncloa versió 2.0 per tapar una gestió nefasta. Ara veurem com afronta la fase depressiva del virus i de l'economia. Però la qüestió clau és que l'Estat fa temps que està caient a trossos amb la seva monarquia al capdavant i això que no hi ha cap voluntat d'afrontar-ho tal com s'hauria de fer: amb un nou pacte institucional, econòmic, ambiental, social i territorial.